

СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ

УДК 121.8 316.752

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2024.2.8>**Агаманюк Зоя Миколаївна**

доктор філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
вул. Старопортофранківська 26, Одеса, Україна
orcid.org/0000-0001-7299-409X

БАЗОВІ ЦІННОСТІ В ТРАДИЦІЙНІЙ КУЛЬТУРІ УКРАЇНЦІВ

Актуальність проблеми. В українському суспільстві, яке прагне наслідувати європейські стандарти, співіснують традиційна, посттрадиційна і модерна культура. Складаються умови нової соціокультурної реальності, яка виявляється у подоланні заідеологізованості культури; переоцінці цінностей і формуванні нової ієрархії; зростанні ступенів свободи, багатоманітності напрямів духовного життя. Маркером змін в соціокультурній сфері є цінності. Цінності – це соціально-духовне відношення людини і людства до природи, суспільства і самих себе.

Мета та завдання. Мета статті – дослідити цінності традиційної культури українців та традиційні ідеали, які продовжують бути присутніми у світогляді нашого народу та служать одним із чинників ставлення до життя як унікальної цінності.

Методи дослідження. Методи дослідження базуються на загальнонаукових підходах до дослідження (аналіз, синтез, порівняння) та принцип системності, міждисциплінарний підхід.

Результати дослідження. Національна культура є складним суспільним феноменом, що має ознаки існуючої загальнолюдської культури і сприяє збереженню соціальних цінностей, набутих нацією, невід'ємно пов'язуючи людські почуття, волю й інтелект з оточуючим природним і соціальним середовищем. Особливістю національної культури є те, що вона характеризує інтегральні моменти національного життя, які складають основу нації й забезпечують подальший процес національно-культурного розвитку як суспільства в цілому, так і кожної окремої особистості. Традиційні слов'янські ідеї та цінності становлять основу суспільної свідомості, що по сьогоднішній день визначає народний характер, менталітет і формує особливості української національної культури. Аксіологічний аналіз життя слов'янських народів дає змогу виявити переважання етичних цінностей. Життя слов'ян підпорядковувалося доволі суворим правилам, що встановлювали норми моралі, родинно-родові заповіді, спрямовані на досягнення порядку і соціального благополуччя. Традиційні ідеали, які продовжують бути присутніми у світогляді нашого народу, його моральні орієнтири можуть послужити одним із чинників ставлення до життя як унікальної цінності, заповіданої нам попередніми поколіннями.

Ключові слова: суспільство, культура, національна культура, традиційна культура, цінності, традиції.

Вступ. В Україні складається соціальна і культурна ситуація, що породжує нову соціокультурну реальність. Її особливість полягає у тому, що наше суспільство перебуває на етапі перелому, соціокультурної трансформації і модернізації, зміни типу своєї організації та існування. Нова соціокультурна реальність характеризується змінами традиційного світорозуміння, новими умовами розвитку, особливою системою цінностей, норм і принципів, культурних потреб і засобів їх задоволення.

В українському суспільстві, яке прагне наслідувати європейські стандарти, співіснують традиційне, посттрадиційне і модерне з певною відносною незалежністю культури. Складаються умови нової соціокультурної реальності, яка виявляється у подоланні заідеологізованості культури; переоцінці цінностей і формуванні нової їх ієрархії; зростанні ступенів свободи, багатоманітності напрямів духовного життя; знятті жорсткого централізованого управління сферою культури; посиленні впливу західної культури, релігієзації різних верств населення.

Розглядаючи культуру в концепції комплексного, системного підходу, слід окреслити межі об'єкта аналізу. Культура є сукупністю явищ, процесів і відносин, пов'язаних з художньо-мистецькою діяльністю людей, в основі якої лежать ідеали краси, а також з діяльністю щодо зберігання, розповсюдження і споживання культурної продукції. Культура сучасної епохи виступає не сферою невиробничих затрат, а важливою продуктивною силою, що забезпечує прибуткове виробництво. В процесі аналізу розвитку і функціонування культури її можна розглядати комплексно і в різних аспектах (види творчості; форми виробництва; процеси соціального функціонування).

Мета та завдання. Мета статті – дослідити цінності традиційної культури українців та традиційні ідеали, які продовжують бути присутніми у світогляді нашого народу та служать одним із чинників ставлення до життя як унікальної цінності. Реалізуючи мету ми досліджуємо особливості національної культури, те, що вона характеризує інтегральні моменти національного життя, які складають основу нації й забезпечують подальший процес національно-культурного розвитку як суспільства в цілому.

Методи дослідження. Методи дослідження базуються на загальнонаукових підходах до дослідження (аналіз, синтез, порівняння) та принцип системності, міждисциплінарний підхід.

Результати дослідження. Динаміка розвитку системи культури виявляється в суперечливій єдності і взаємодії її підсистем; в характері інформаційних процесів, що протікають в ній. Ці процеси, що утворюються на основі художньо-культурної, соціальної, економічної, політичної та іншої інформації, що циркулює від однієї ланки системи до іншої, створюють певний соціально-динамічний цикл. Знання про розвиток інформаційних процесів і про характер соціально-динамічних циклів дають уявлення про «зворотні зв'язки», про вплив культури на суспільство. Означені знання необхідні для реалізації цілей управління у сфері культури і перспективного планування розвитку її окремих галузей.

Маркером змін в соціокультурній сфері є цінності. Цінності – це соціально-духовне відношення людини і людства до природи, суспільства і самих себе. Такою є сучасна відповідь в аксіології. Однак серед філософів немає єдиного розуміння цінностей і способу їх буття. Це зумовлено як розмаїттям філософських концепцій, так і складністю предмета дослідження. Людина, яка прямо чи опосередковано визначає цінність, є складною і суперечливою істотою. Вона і свідомо вибирає цінності, і поставлена самою природою в ціннісне відношення до певних речей. Вона є і матеріальною істотою, для якої, наприклад, повітря, вода є базовими цінностями, забезпечують її існування, водночас вона і духовна істота, яка через утвердження вищих цінностей підноситься над тваринним буттям [1, с. 121]. На наш погляд, для розвитку України віднайти чіткі методологічні підстави до формування нової духовності народу, гуманістичних засад образу України ХХІ століття, неможливо без вирішення проблеми формування цінностей. Аксіологічний драматизм минулих та теперішніх часів був і залишається відкритим для філософських і соціологічних роздумів.

Сучасна культура дає людині значні можливості в реалізації своїх особистих прагнень при виборі професії, визначенні характеру дозвілля, стилю особистого життя [3, с. 25]. Треба зауважити той факт, що «людина здатна жертвувати одними цінностями заради інших, варіювати порядком їх реалізації». Коли стверджується, що культура є не що інше як світ втілених цінностей, то відразу виникає питання: «А хто творець цих цінностей, хто їх втілює в життя?» Відповіді можуть бути діаметрально протилежними, про що свідчить наш історичний аналіз. Їх творцем, безумовно, є людина, неспокійна, творча, шукаюча, а полем життя, народження й функціонування цінностей і є світова і національна культура [1, с. 58].

Як відомо з багатьох наукових джерел, національна культура є синтезом цінностей, створених різними соціальними групами людей і класами даного суспільства. Своєрідність національної культури, її неповторність та оригінальність виявляються в духовній сфері, перш за все в мові, літературі, музиці, живописі, філософії, традиціях, релігії.

Українську національну культуру досить складно уявити собі у вигляді цілісного явища, що безперервно розвивається, тому що в ній є безліч суперечностей і особливостей, які надають їй певною мірою двоїстого характеру. З найдавніших часів і до наших днів у ній переплелися християнське і язичницьке, світське і духовне, колективне та індивідуальне. Значний інтерес становить національний менталітет слов'янської культури, риси якого, на відміну від доволі динамічних ідеологічних, соціально-політичних, релігійних чинників, вирізняються стабільністю та не змінюються впродовж століть. Тому, незважаючи на те, що українська культура зазнавала певних змін у перебігу історичного розвитку, ці її особливості цікаво проаналізувати в перебігу сучасних реалій.

Вчені підкреслюють органічну своєрідність, типологічну особливість української національної культури, наголошують на її бінарності, пояснюючи це результатом прикордонного геополітичного становища українців між Сходом і Заходом і впродовж багатьох століть зіткнення і взаємопроникнення рис тієї та іншої цивілізації.

Дослідження культур світової цивілізації, в яких дуже сильні й довготривалі традиційні установки, допомагають зрозуміти основні принципи, правила, норми життя людей, їхнє ставлення до природи, до самої людини, до проблеми життя та смерті, цінності самого життя.

Стійкість і своєрідність таких культур, названих традиційними, багато в чому визначаються відповідними в них системами цінностей. Розуміння особливостей цих ціннісних систем – досить актуальне завдання як для усвідомлення минулого, так і для формування нових ціннісних орієнтацій сучасної цивілізації.

У традиційній слов'янській культурі I тис. н. е. було вироблено основні ідеали, норми життя, правила поведінки людей, які, незважаючи на численні зміни, з плином часу перейшли у світосприйняття українців. Ці ціннісні уявлення слід проаналізувати в єдності всіх структурних складових культури: релігійних, економічних, соціальних, психологічних та інших.

Формування системи цінностей українців розпочалося від часу зародження слов'янського етносу, і тривало впродовж усього життя народу.

Дослідник проблеми етносу Фігурний Ю. С. вважає, що етнічна самобутність – це духовно-практичне утворення, єдність поведінкової та ментальної активності. Чинником унікальності епосу є світосприйняття, в якому відбувається формування та відтворення в ментальних структурах свідомості культурних форм, образів і стереотипів, репрезентація соціального та природного буття народу [4, с. 14, 19]. Вона наголошує, що ціннісний бік у світоставленні народу безпосередньо пов'язаний із суспільною, колективною свідомістю або уявленнями.

А. Е. Дюркгейм розумів колективну свідомість як сукупність вірувань і почуттів, що володіє власним буттям, однакових для членів даного суспільства, і підкреслював, що системи цінностей мають колективне походження. Колективне мислення перетворює світ під впливом створених ним ідеалів. Він писав: «Основні соціальні явища: релігія, мораль, право, економіка, етика, естетика – суть, не що інше, як системи цінностей, отже, це ідеали». Цю точку зору поділяв і Л. Леві-Брюль, який вважав, що «уявлення виявляються насамперед у релігії, а також у моральних нормах і правилах» [6, р. 28, 29]. Таким чином, ідеали можна розуміти, як ціннісні колективні ідеї.

У давніх суспільствах системи цінностей мають багато спільного саме тому, що в них домінує колективна свідомість. У давнину цінності не були об'єктом рефлексії, вони сприймалися в символічній формі ідеалів.

Традиційні життєві ідеали давали змогу створювати цілісну систему «природа-суспільство» і визначити в ній місце, а також роль і сенс людського існування.

У міфологічному світогляді, притаманному прадавнім українцям, головним було життя світобудови у взаємозв'язку всіх її рівнів від божественного до земного. К. Леві-Стросс висунув

цікаву гіпотезу про цінність традиційної системи життя як ідеальної єдності чуттєвого і раціонального, колективного та індивідуального в обмеженому бутті людини-суспільства-світу.

Найважливіші прадавні українські ціннісні колективні ідеї пов'язані з поняттями єдності всесвіту, всепроникної божественності, взаємозумовленості та відносності всіх явищ, що заломлюються в безлічі ідей: одухотворення природи, перекази про походження людей як створіння богів, пріоритет колективного начала над особистісним, патріотизм, вірність обов'язку, честі та справедливості.

Сприйняття життя у прадавніх українців, як і в усіх давніх народів, було тісно пов'язане з природою.

Природа оточувала людей, вона була безпосередньо пов'язана з людиною, допомагала їй, відгукувалася на її прохання, виявляла участь у справах людей. Традиційне ціннісне сприйняття природи зумовило любовне і дбайливе ставлення до води, землі, повітря.

Як у всіх стародавніх людей природні чинники істотно впливали на становлення української культури.

Система ідей, що виражають вищі цінності, включається в усі сфери буття народу, проявляючись і в колективному, і в індивідуальному житті людей. Характерними рисами українців у давнину та певною мірою нині можна вважати ціннісне сприйняття релігійного, родинного, господарського, побутового укладів.

Релігійні цінності мають для українців фактично першорядне значення. Релігія стародавніх слов'ян включала ієрархічну систему богів, різноманітні обряди та ритуали. У міру розселення слов'янських племен виникали різноманітні племінні культури, відкриті до прийняття нових цінностей. Так християнство, спочатку чисто формально прийняте слов'янами, порівняно легко поєдналося з їхньою релігією. І в результаті злиття в народному світосприйнятті язичницьких і християнських ідей, виник своєрідний симбіоз. При цьому особлива внутрішня релігійність, шанування Бога залишилося притаманним і православній вірі.

Однак під час християнізації слов'ян релігійно-міфологічна цілісність язичництва була зруйнована, і власне слов'янські міфологічні тексти не збереглися. Можлива лише реконструкція головних елементів слов'янської міфології за середньовічними хроніками, повчаннями проти язичництва, які називалися «Слово», літописами.

Пантеон стародавніх слов'ян виражав собою ідею життя як найвищої цінності, у ньому вихвалялися й обожнювалися значущі якості колективного життя, такі як життєлюбство, стійкість, хоробрість, сила, праведність життя, любов до землі, сім'я, побут і договори. У слов'ян була богиня життя Жива, а також Рід – ті, що дарують життя, родючість і довголіття.

Особливе значення як таке, що народжує всюди життя, мало Сонце. К. Федоров писав: «У сонці вшановував язичник щедрого бога-подавальника...(Дажбог); у ньому бачив він винуватця красот зовнішнього світу...(Хорс). Його народ вважав захисником і організатором домашнього вогнища (Ярило, Лада)».

Слов'яни вважали Дажбога першоосновою життя, джерелом усіх благ і творцем правил людського буття. Хорс набув значення сонячної сили, що захищає життя. А Ярило шанувався як божество доблесті та хоробрості. Цінність любовних і сімейних стосунків, краси і родючості, висловлювали у слов'ян Сварог, Ярило, Лада. Ідеали цілісності невеликих колективів, зв'язок поколінь – Чур і Рід. Слов'янські боги уособлювали велич і красу релігійних життєвих правлінь. Давня слов'янська релігія з'єднувалися з повсякденним життям людей і наповнювала його побожністю. Відчуваючи себе пов'язаними з богами, перебуваючи в громаді, посідаючи належне місце, люди відчували впевненість, захищеність і щастя заповіданого предками праведного життя на землі.

Ідеали багатства, удачі були пов'язані в давніх слов'ян зі сприйняттям економічних цінностей та організацією сфери побуту й господарства.

З позначенням багатства, частки, удачі, ймовірно, було пов'язане і загальнослов'янське слово Бог. Можна порівняти слова «багатий» – той, хто має справу з богом, і убогий, який їх не має, в українській мові є слово «небога» – нещасний, злиденний.

У цю сферу були включені й такі боги, як Велес – покровитель худоби та сил природного світу, і жіночий персонаж пантеону Мокош, пов'язана з жіночим домовицтвом, передусім із прядінням, вона шанувалася як символ достатку.

Аксіологічний аналіз життя слов'янських народів дає змогу виявити переважання етичних цінностей. Життя слов'ян підпорядковувалося доволі суворим правилам, що встановлювали норми моралі, родинно-родові заповіді, спрямовані на досягнення порядку і соціального благополуччя.

Дотримання етичних ідеалів життя було обов'язком кожної людини, яка жила в колективі. Усвідомлення і порівняння свого життєвого шляху з прийнятими в суспільстві ідеалами і релігійними приписами здійснювалося через систему різноманітних обрядових дій. Ідеали, як вважав Е. Дюркгайм, фіксуються в речах, які можна всім побачити, зрозуміти й уявити: у зображеннях, емблемах, вимовних формулах або істотах [6, р. 41].

Правильність життя, його відповідність суспільним нормам і правилам виступала у слов'ян як етична цінність. Значення ідеалів суспільного життя простежується в ідеї залежності долі людини, її теперішнього і посмертного життя, від власних вчинків.

У свідомості слов'ян, однак, можна спостерігати двоїсте ставлення до долі. Вони не вірили в долю.

Античний історик VI ст. Прокопій Кесарійський писав про слов'ян: «Приречення ж вони не знають і взагалі не визнають, що воно має якесь значення, принаймні щодо людей...» [2, с. 33].

Однак поняття про долю все ж існувало, і людина нерідко вступала з нею в бій за своє життя, за торжество добра і справедливості.

Для давніх слов'ян особливе значення мала сфера сім'ї, дому, турбота про дітей, батьків, близьких родичів.

Етичні ідеали включали вірність і любов у шлюбі подружжя, добрі родинні стосунки в численній родині. Міцні родинні та сімейні зв'язки давали змогу слов'янам протягом століть зберігати спадкоємність поколінь.

Руйнування великої патріархальної сім'ї та спостережувані сьогодні часто аморальні стосунки рідних і дітей у неповних, малих сім'ях дають змогу дійти висновку, що саме це і є причиною деструктивної поведінки дітей і втратою їхнього інтересу до історії та традицій минулих поколінь.

Суворий клімат, постійна небезпека нападу загарбників формували у слов'ян ціннісне ставлення до здоров'я. Народна традиція підтримувала купання в крижаній воді, навички загартовування, миття в лазнях, розвиток народної медицини, лікування травами. Здорове життя людей, фізична праця, постійна участь у воєнних походах, тренування зі зброєю, боротьба та кулачні бої сприяли тому, що сформувалося міцне й життєлюбне населення, яке століттями захищало свою свободу й незалежність. Слов'яни потребували фізично і духовно здорових людей і виховували покоління, які культивували ці цінності.

Аксіологічний аналіз ставлення слов'ян до свободи дає змогу зрозуміти витoki формування колективних волелюбних ідеалів. Зі слов'янського суспільства походить така особливість ставлення до свободи як зв'язок із діяльністю колективу та прийнятих у ньому цінностях. За посередництвом цього формується і почуття обов'язку та відповідальність, совість – як моральна основа людського вибору, ставлення до справедливості, правди, поняття про честь і гідність, вірність слову та клятві. Слово, зобов'язання у слов'янському сприйнятті етичних цінностей пов'язане з колективними ідеалами добра і справедливості.

Слов'янські ціннісні уявлення про принципи суспільного життя втілювалися в ідеали патріотизму та колективізму. Батьківщина, колектив, сім'я стали в традиційній свідомості головними в питаннях життя чи смерті.

З руйнацією традиційного суспільства вплив колективних ідей зменшився і посилювалося індивідуальне розуміння і сприйняття добра і зла, бо єдині ціннісні уявлення і критерії не мали вже вирішального значення.

Традиційні норми, правила та ідеали в образно-символічній формі являють собою систему цінностей стародавніх слов'ян, і вони стали центром формування моральних орієнтирів народу, який сприймав життя як цілісну єдність духовного і матеріального в їхньому гармонійному взаємозв'язку. Отже, можна зробити висновок, що:

Висновки. Узагальнено, що національна культура є складним суспільним феноменом, що має ознаки існуючої загальнолюдської культури і сприяє збереженню соціальних цінностей, набутих нацією, невід'ємно пов'язуючи людські почуття, волю й інтелект з оточуючим природним і соціальним середовищем. Це конкретно історична форма загальнолюдської культури, яка завжди притаманна певній нації; а кожна національна культура володіє власними цінностями, власним способом бачення світу. Особливістю національної культури є те, що вона характеризує інтегральні моменти національного життя, які складають основу нації й забезпечують подальший процес національно-культурного розвитку як суспільства в цілому, так і кожної окремої особистості.

Виявлено, що сукупність слов'янських традиційних ідей і цінностей становлять основу суспільної свідомості, що по сьогоднішній день визначає народний характер, менталітет і формує особливості української національної культури. Аксиологічний аналіз життя слов'янських народів дає змогу виявити переважання етичних цінностей. Життя слов'ян підпорядковувалося доволі суворим правилам, що встановлювали норми моралі, родинно-родові заповіді, спрямовані на досягнення порядку і соціального благополуччя.

Проаналізовано, що, зростання науково-технічного прогресу, добробуту, домінування матеріальних цінностей в суспільній свідомості всього населення планети і, на жаль, у свідомості нашого народу, припускаємо, що ідеї єдності в природі духовного й матеріального начала, що віками існували в свідомості прадавніх українців виявилися нереалізованими й протиставленими одна одній.

Досліджено, що сучасному суспільству внаслідок його дегуманізації, з культом насильства і жорстокості, егоїзму, життя значною мірою втратило у свідомості людей свою цінність. І саме традиційні ідеали, які продовжують бути присутніми у світогляді нашого народу, його моральні орієнтири можуть послужити одним із чинників ставлення до життя як унікальної цінності, заповіданої нам попередніми поколіннями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кавалеров А.А. Цінність у соціокультурній трансформації: Монографія. Одеса: Астропринт, 2001. 224с.
2. Нікішенко Ю. І. Етнологія та культурологія: спільні проблемні поля культуро-центричного світу. Київ : Олег Філюк, 2018. С. 205-234.
3. Победа Н.А. Социология культуры. Одесса: Астропринт, 1997. 224с.
4. Фігурний Ю.С. Український етнос у просторі й часі: українознавчі дослідження етнічних, державотворчих і націєтворчих процесів в Україні. Київ : ННДІУ, 2009. 520 с.
5. Феномен української культури: методологічні засоби осмислення / За ред.. В.Шинкарук, С.Бистрицький. Київ : Фенікс, 1996. 477 с.
6. Durkheim Emile. The Rules of Sociological Method. New York : Simon and Schuster, 1982. URL: https://books.google.com.ua/books?id=dM01B9O6s8YC&pg=PR5&hl=id&source=gbs_selected_pages&cad=1#v=onepage&q&f=false

REFERENCES

1. Kavalеров A.A. Tsinnist' u sotsiokul'turniy transformatsiyi: Monohrafiya [Value in socio-cultural transformation: monograph]. Odesa: Astroprynt, 2001. 224s.
2. Nikishenko YU. I. Etnolohiya ta kul'turolohiya: spil'ni problemni polya kul'turo-tsenrychnoho svitu [Ethnology and cultural studies: common problematic fields of the cultural and centric world]. Kyuyiv : Oleh Filyuk, 2018. S. 205-234.
3. Pobeda N.A. Sotsyolohyya kul'tury [Sociology of cultures]. Odessa: Astroprynt, 1997. 224 s.
4. Fihurnyy YU.S. Ukrayins'kyu etnos u prostori y chasi: ukrayinoznachchi doslidzhennya etnichnykh, derzhavotvorchykh i natsiyetvorchykh protsesiv v Ukrayini [Ukrainian ethnicity in space

and time: Ukrainian studies of ethnic, state -building and nation -making processes in Ukraine]. Kyiv : NNDIU, 2009. 520 s.

5. Fenomen ukrayins'koyi kul'tury: metodolohichni zasoby osmyslennya [The phenomenon of Ukrainian culture: methodological means of reflection] / Za red.. V.Shynkaruk, YE.Bystryts'kyi. Kyiv : Feniks, 1996. 477 c.

6. Durkheim Emile. The Rules of Sociological Method. New York : Simon and Schuster, 1982. URL: https://books.google.com.ua/books?id=dM01B9O6s8YC&pg=PR5&hl=id&source=gbs_selected_pages&cad=1#v=onepage&q&f=false

Atamaniuk Zoia Mykolaivna

Doctor of Philosophical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Philosophy,
Sociology and Management of Socio-Cultural Activities
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky
26, Staroportofrankivska str., Odesa, Ukraine
orcid.org/0000-0001-7299-409X

BASIC VALUES IN THE TRADITIONAL CULTURE OF UKRAINIANS

The relevance of the problem. *Traditional, post-traditional and modern culture coexist in Ukrainian society, which seeks to follow European standards. The conditions of a new socio-cultural reality are being created, which is manifested in overcoming the ideologization of culture; reassessment of values and the formation of a new hierarchy; increasing degrees of freedom, diversity of spiritual life. Values are a marker of changes in the socio-cultural sphere. Values are the social and spiritual attitude of a person and humanity to nature, society and themselves.*

Purpose and objectives. *The purpose of the article is to study the values of the traditional culture of Ukrainians and traditional ideals that continue to be present in the worldview of our people and serve as one of the factors of attitude to life as a unique value.*

Research methods. *The research methods are based on general scientific approaches to research (analysis, synthesis, comparison) and the principle of systematicity, interdisciplinary approach.*

Results of the study. *National culture is a complex social phenomenon which has features of the existing universal culture and contributes to the preservation of social values acquired by the nation, inherently linking human feelings, will and intellect with the surrounding natural and social environment. The peculiarity of national culture is that it characterizes the integral aspects of national life that form the basis of the nation and ensure the further process of national and cultural development of both society as a whole and each individual. Traditional Slavic ideas and values form the basis of public consciousness, which to this day determines the national character, mentality and shapes the peculiarities of Ukrainian national culture. An axiological analysis of the life of the Slavic peoples reveals the prevalence of ethical values. Slavic life was governed by rather strict rules that established moral norms, family and ancestral precepts aimed at achieving order and social well-being. Traditional ideals that continue to be present in the worldview of our people, its moral guidelines can serve as one of the factors of attitude to life as a unique value bequeathed to us by previous generations.*

Key words: *society, culture, national culture, traditional culture, values, traditions.*